

Täysistunto

Tiistai 14.5.2019 klo 14.00—16.59

6. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2018

Kertomus K 8/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan. Asian käsittely keskeytettiin 10.5.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelua jatketaan.

Keskustelu

16.17 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsitlemme Valtiontalouden tarkastusviraston kertomusta puoluerahoituksen valvonnasta. Täällä on aiheeseen liittyen viime perjantaina keskusteltu lobbarien osallistumisesta hallitusneuvotteluihin. Menneinä vuosina Säätytalon ovi kävi niin tiuhaan, että äänekkäimmät kriitikot ehdottivat pyöröoven asentamista. Tällä kertaa asennukselle ei kuitenkaan ole tarvetta, koska lobbarit on puolueiden toimesta päästetty aivan neuvotteluiden ytimeen eli kirjoittamaan itse hallitusohjelmaa, eikä missä tahansa asemassa vaan peräti yksityisen, henkilökohtaisen omistajaintressin omaavana. Tästä luonnollisesti seurasi kohu neuvottelukokoonpanojen julkistamisen seurauksena, ja sitä on yritetty liennyttää puoluejohtajien suulla. Hallitusohjelmasta ei yleensä kesken kaiken anneta tietoa, mutta nyt Säätytalolta kerrotaan, että lobbarirekisteri viedään lainsäädäntöön asti.

Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti tämä kuulostaa enemmän kriisiviestinnältä kuin varsinaiselta ongelmanratkaisulta. Lobbarirekisteri on varmuudella tarpeellinen, mutta tähänkin saakka samaa on toteutettu pitkälti omavalvontana. En voi välttyä ajatukselta, että tässä valkopestään itse ongelmaa. Lobbauksen valvonta on yhteiskunnallisesti kuitenkin paljon suurempi kysymys kuin itse aiheutetun kohun liennytys. Jotta rekisterillä olisi min-käänlaista merkitystä, tarvitaan lobbaukselle selkeät, lainsäädännöksi asti määritellyt toimintatavat, jotka koskevat kaikkia edunvalvojia, eli nuo paljon peräänkuulutetut säännöt. Rekisterin lisäksi olisi äärimmäisen tärkeää, että eduskunta aloittaisi parlamentaarisen prosessin lobbaussääntöjen tekemiseksi. Vahvana selkänäjana voidaan käyttää puhemies Risikon johtaman parlamentaarisen työryhmän esitystä. Tämä tulisi valmistella valtiovarainministeriössä ja oikeusministeriössä. Kysynkin hallitusneuvotteluihin osallistuvilta ryhmiltä: oletteko te kriisiviestinnän ohella valmiita oikeasti uudistamaan lobbauksen valvonnan Suomessa? Tiedämme varsin hyvin, että pelkkä rekisteri ei juurikaan vaikuta toimintatapoihin, ja siksi on kysyttävä: oletteko te valmiita parlamentaariseen prosessiin lobbaussääntöjen tekemiseksi?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2019 vp

16.20 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on siksi niin älyttömän hyvä maa verrattuna moniin muihin maihin, että Suomi on kovin läpinäkyvä verrattuna muun maailman maihin. Ja on todella hyvä, että meillä on tämä vaalirahoitusvalvonta.fi-sivusto, mitä ylläpitää Valtiontalouden tarkastusvirasto, ja siellä vaalirahoituksesta, puoluerahoituksesta kerrotaan, ja nyt käsitellään nimenomaan tätä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomusta tästä puoluerahoitusvalvonnasta.

Valtiontalouden tarkastusvirasto teki sellaisen huomion, että on kovin vaikea enää seurata tiettyjä puolueiden rahoituslähteitä. Ja täytyy itsekkin mainita, että tuossa eduskunta-vaalikampanjan aikana törmäsin tähän Vapaiden valtakunta -kampanjaan, ja vaikka itse olen politiikan suurkuluttaja — olin ehdokkaanakin vaaleissa — niin oli kovin vaikea huomata hyvin nopeasti, mistä tässä oikein on kyse, vaan piti hyvin tarkasti mennä tutkimaan nettisivuja ja löytää, ketkä ovat rahoittajina tämän kaiken takana. Ja me tiedämme, ketä varten tämä rahoitus oli. 7 000 äänen päähän jäi tässä maassa se, että tänne ei olisi tullut punavihreää hallitusta, 7 000 ääntä enemmän saivat sosiaalidemokraatit verrattuna perussuomalaisiin, ja maahan on syntymässä nyt punavihreä hallitus. [Kimmo Kiljunen: Onneksi!] — Ei se ole onni tälle maalle, arvoisa sosiaalidemokraattien Kimmo Kiljunen.

No sitten toinen pointti. Viime perjantaina käytiin keskustelua siitä, että suomalaisen demokratian näkökulmasta olisi terveempää, jos meillä olisi jonkunnäköinen katto niille vaalibudjeteille, mitä ehdokkailla voi olla, ja olen tästä todella, todella samaa mieltä. Voi sanoa niin, että en usko, että esimerkiksi tässä eduskunnassa on edustettuna kansa sillä tavalla kuin mistä kansa koostuu, koska tänne eduskuntaan pääsee päättämään aika pitkälti isolalla rahalla, ja sen vuoksi olisi tärkeää asettaa tällainen katto. Jos ajatellaan vaikkapa esimerkiksi opiskelijoita, joiden ääni täällä ei viime kaudella tarpeeksi hyvin kuulunut — ei ole ihme, että yli 600 miljoonaa leikattiin esimerkiksi koulutuksesta — niin voidaan katsoa, että opiskelija saa vuodessa tuloa opintotukena semmoisen noin 15 000 euroa. Se on todella pieni summa, kun lasketaan koko vuodelta kaikki opintolaina, opintoraha, asumistuki ja niin edespäin. [Kimmo Kiljunen: Entäs eläkeläiset?] — Kyllä, myöskin eläkeläiset, mutta tahdon nostaa näin itse nuoremman sukupolven edustajana nämä opiskelijat esille, arvoisa Kimmo Kiljunen. — Näin ollen, jos me vertaamme vaikka sellaisiin järjettömiin budjetteihin, mitkä ovat mahdollisia — vaikkapa viime EU-vaaleissa kokoomuksen Sirpa Pietikäisen budjetti, joka oli yli 180 000 euroa — niin siinä kohtaa ymmärrätte, että me puhumme niin isosta rahasummasta, että joku opiskelija jää kyllä täysin jalkoihin eikä pysty pärjäämään. Ja näin ollen, arvoisa rouva puhemies, mielestäni pitäisi Suomessa mennä siihen suuntaan, että asetettaisiin tällainen katto — se voisi olla 20 000, ehkä 30 000, mutta mieluummin 20 000 euroa — ja näin ollen tässä maassa tosiaankin erilaiset, eri tulotautosta tulevat kansalaiset voisivat päästä tähän paikkaan päättämään näistä asioista. — Kiitoksia.

16.23 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tässä tämä Valtiontalouden tarkastusviraston raportti puoluerahoituksesta ja vaalirahoitus myöskin mukana keskustelussa. Puheenvuorojen käyttö keskeytyi viime perjantaina — harmi vain, silloin täällä salissa oli enemmän ihmisiä, ja ei ainoastaan ollut enemmän ihmisiä vaan myöskin muutamia painavia puheenvuoroja käytettiin.

Minä olisin erittäin mielelläni viitannut edustaja Heinosen puheenvuoroon, joka oli hyvin hyvin perusteellinen, huolellinen, ahkeran kansanedustajan tekemä analyysi ennen kaikkea vaalirahoituksesta. Hänen tarkka silmänsä oli käynyt ammattiliittojen antaman ra-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2019 vp

hoituksen liitto liitolta lävitse, ja hän oli pohdiskellut luonnollisesti sitä tärkeätä työtä, mitä ammattiliitot tekevät tukiessaan sekä henkisesti asiantuntijapuolella että myöskin taloudellisesti ehdokkaita, jotka ajavat asioita, jotka ovat palkansaajaväestölle olennaisia ja tärkeitä.

Ihailin edustaja Heinosen pitkää, perusteellista puheenvuoroa. Siihen jäi ainoastaan pieni särmä, jota olisin mielelläni tuonut vielä esille, koska hän niin ansiokkaasti asioita kävi lävitse. Se särmä oli se, kun hän kiinnitti huomion työmarkkinakentän yhteen osapuoleen eli ammattiliittoihin. Minä olen hyvin tietoinen siitä, että ammattiliitot antavat pääsääntöisesti vasemmistopuolueiden, myöskin muiden puolueiden, edustajille tukea, mutta työmarkkinakentän toinen puoli, eli työnantajajärjestöt, yrittäjäjärjestöt, antaa vielä ruhtinaallisempaa tukea, vielä huomattavasti suuremmassa määrin.

Edustaja Heinonenhan kuuluu kokoomuspuolueeseen, ja me kaikki tiedämme tilastoista sen, että kokoomukseen kuuluvien kansanedustajaehdokkaiden keskimääräiset vaalibudjetit ovat suurempia ja ehkä suurimpia kaikista eduskuntapuolueista verrattuna ainakin sosiaalidemokraatteihin ja ehkä muutenkin tähän niin sanottuun kuuluisaan vihervasemmistoon, johon myös edustaja Tynkkynen omassa puheenvuorossaan viittasi. Eli nämä budjetit ovat pienempiä täällä salin vasemmalla laidalla istuvilla kuin oikealla laidalla. Edustaja Heinosella olisi todennäköisesti ollut kokemusperäistä tietoa — korostan siis: kokemusperäistä tietoa — mittavammasta vaalirahoituksesta. Jos hän olisi sitä kulmaa avannut yhtä huolella kuin hän kiinnitti huomion näihin ammattiliittojen rahoitukseen, puheenvuoro olisi ollut täydellinen. Se olisi ollut hyvin mielenkiintoinen. Me olisimme saaneet objektiivisen kuvan siitä kokonaisuudesta, missä liikutaan. Nyt siihen jäi särö. Salin ulkopuolella joku sanoi, että se puhe vaikutti jopa tekopyhältä. Siltä osin minä en ota kantaa siihen, mutta totesin, että tällaisia puheenvuoroja kuulin sitten jälkikäteen. Eli tässä suhteessa olisi arvokasta, että antaisimme kokemusperäistä tietoa siitä, minkä me henkilökohtaisesti tunemme, mieluummin kuin näemme sen rikan siellä naapurin silmässä.

Tässä keskustelussa avattiin myöskin tätä lobbauskysymystä. Minä en nyt muista, oliko Heinosen puheenvuorossa siitä puhetta, mutta tässä tämän päivän keskustelussa tätä lobbausasiaa on tuotu vahvasti esille. Minusta on upeaa, että kokoomuspuolue on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota. Se upeus on siinä, että heillä on niin vahva kokemusperäinen tieto lobbauksen tuloksellisuudesta — tai tuloksettomuudesta, ennemminkin voisi sanoa näinpäin. En ole ollut eduskunnassa viime vaalikaudella, mutta olen lehdistöstä ja muualta seurannut muun muassa tätä sote-keskustelua, jota käytiin, ja jos en väärin muista sitaatteja, niin ainakin tällaista keskusteltiin kaupungilla, että siinä sote-valmistelun yhteydessä oli erilaisia lobbareita, jopa hoiva-alan firmoilla suora oma intressi: he olivat muotoilemassa lakitekstejä taustaryhmissä, niissä ryhmissä, joita nimenomaan kokoomusjohtoisesti on vedetty. Ymmärrän hyvin, että kokemuksesta on opittu ja kokoomus on nyt jyrkästi lobbaustoimintaa vastaan. Meidän kannattaa kuunnella herkällä korvalla, koska heillä on asiantuntemusta tästä asiasta. Ja jos nyt ollaan sitä mieltä, että tämänkaltainen lobbaus on huonoa — sote-keskustelun lopputulos kertoi, että se oli kovin huonoa — niin tästä kannattaa tietysti olla huolissaan ja kuunnella näiden viisaiden ihmisten, kokeneiden ihmisten, kokoomuslaisten tietopohjaan pohjautuvaa ymmärrystä tästä lobbaustoiminnan vahingollisuudesta. Siinä mielessä arvostan kyllä nyt näitä Heinosen ja kokoomuksen puheenvuoroja, joissa on niin selkeä ja kirkas viesti, ja siinä on viisautta, koska heillä on niin vahva kokemustieto näistä asioista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2019 vp

16.28 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Se on totta, että toisten puolueiden ympärillä varmaan pörrää enemmän lobbareita kuin toisten puolueiden.

Mutta varsinaisesti tästä kertomuksesta. Täällä on yksi kohta, joka nousee esiin ja jota on jo aikaisemminkin selvitetty ja yritetty ratkaista: se, että valtionavustusta annetaan esimerkiksi näille osakeyhtiöille, jotka toimivat puolueiden läheisyydessä. Ja siinähan on sellainen tilanne, mikä monesti jää peittoon. Nämä samat osakeyhtiöt saattavat esimerkiksi järjestää puolueiden seminaareja tai muita tilaisuuksia. Tässä kertomuksessa huomioidaan myös se, että tällä saattaa olla vaikutusta myöskin yritystukien ja arvonnisäveroituksen näkökulmaan. Eli tämä on kyllä ratkaistava mitä pikimmin, millä tavalla kaikki rahoitus olisi entistä läpinäkyvämpää — ja myöskin niin, ettei puolue sitten kierrä sitä osakeyhtiöiden tai muiden kautta.

16.30 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Heti alkuun haluan vastata edustaja Kimmo Kiljuselle, joka kiitti käyttämässään puheenvuorossa erityisesti edustaja Heinosta mutta ymmärtääkseni myös muita kokoomuslaisia puheenvuoron käyttäjiä vankkaan tietopohjaan perustuvista puheenvuoroista. Minä puoleltani haluan kiittää edustaja Kimmo Kiljusta vankkaan luulopohjaan perustuvasta puheenvuorosta. Nimittäin se, mitä sanoitte siitä, miten työmarkkinajärjestöt ovat rahoittaneet kokoomusta esimerkiksi viime eduskuntavaaleissa, ja mitä sanoitte lobbareista sote-uudistuksen yhteydessä, perustui todella harvinaisen vankkaan luulopohjaan. Tietopohjaa oli sitten tietysti paljon vähemmän.

Mitä työnantajajärjestöjen tukeen vaaliehdokkaille tulee, niin luulen siitä jotain tietäväni, ja pitää sanoa, että erinomaisen vaikeata oli työnantajajärjestöille edes myydä seminaarilippuja, puhumattakaan mistään tuntuvammista vaalitukisummista. Eli tämä käsityksenne siitä, että työnantajajärjestöt olisivat ruhtinaallisesti tukeneet kokoomuksen ja ilmeisesti muidenkin niin sanottujen porvarillisten puolueiden ehdokkaita, minun arvioni mukaan on todella vanhentunut käsitys. Voimme kaikki lukea historiasta, miten tuntuville summilla on tuettu kommunismin vastaista taistelua — hyvä niin — ja muutakin porvareitten ja myös sosiaalidemokraattien toimintaa esimerkiksi sotien jälkeen, mutta jos kuvittelette, että tänä päivänä kokoomusehdokkaiden — ja luulen, että myös keskustaehdokkaiden — esimerkiksi vaalikampanjaa merkittävästi rahoitetaan työmarkkinaosapuolten ja tässä tapauksessa nimenomaan työnantajaosapuolen toimesta, niin teidän käsityksenne on vanhentunut ja väärä.

Mitä tulee sote-uudistukseen ja sen tiimoilla käytyyn lobbaukseen, niin edustaja Kiljunen, minäkin olen lukenut lehdistä jopa professoritason puheenvuoroja siitä, miten kaikki tiedämme, että lobbarit olivat merkittävästi edustettuna sote-päätöksenteossa, puheenvuoroja, joissa rinnastettiin nyt Säätytalossa koolla olevien lobbareitten oloa hallitusneuvottelijoina lobbareitten rooliin kokoomuksen sote-kantojen taustalla. Tämä professoreiden ja edustaja Kimmo Kiljusen käsitys perustuu luuloon, joka ei ole oikea. Olen ollut lukuisissa sote-palavereissa, ja pitää sanoa, että en ole huomannut, että sote-lobbarit tai yksityiset yritykset tai niiden järjestöt olisivat olleet edustettuina missään sote-päätöksentekotilanteissa. En ole huomannut, että esimerkiksi reformiministeriryhmässä olisi yhtäkkiä joku sote-lobbari ilmestynyt pöydän ääreen väentämään sotesta. Mitä näihin taustaryhmiin ja erilaisiin taustakontakteihin tulee, niin ainakin me kokoomuksessa ja uskoakseni myös muut hallituksessa olleet puolueet, ja itse asiassa jo oppositiossakin olevat puolueet, totta kai pyrimme kuuntelemaan eri tahoja, heidän näkemyksiään. Oli sitten kyse julkisesta sektorista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2019 vp

tai yksityisestä sektorista, oli kyse perusterveydenhuollosta tai erikoissairaanhoidosta, luonnollisesti kuulumme ja kuuntelimme eri tahoja. Heillä oli asiantuntemusta ja heillä oli luonnollisesti omat näkemykset ja intressit pelissä. Varsinaiset ratkaisut totta kai tehtiin niiden toimesta, joille ne kuuluvatkin.

Arvoisa rouva puhemies! Mitä tähän lobbaukseen tulee, niin se on saanut liian huonon maineen. Lobbautuminen — tekivät sitä sitten vakiintuneet järjestöt, kuten vaikka työmarkkinajärjestöt tai tekivät sitä sitten nämä vaikuttajaviestintätoimistot, joka on uudempi ilmiö Suomessa — on täysin legitiimiä toimintaa. Siis oikeutettua laillista toimintaa, jossa nämä tahot pyrkivät tuomaan päätöksentekijöiden tietoon omat ajatuksensa tai edustamiensa tahojen ajatukset. Se on legitiimiä toimintaa. Mutta sen pitää olla avointa ja näkyvää, ja niinpä nyt kun tuolla hallitusneuvotteluissa tästä lobbariasista tuli ongelma, pääministerikandidaatti Rinne ilmoitti polleana, että tehdään tällainen lobbarirekisteri. No harmi vain, että media tai edustaja Rinne ei siinä tilanteessa huomannut, että jo maaliskuun alussa kaikki eduskuntaryhmät puhemies Risikon johdolla olivat päättäneet tällaisesta lobbarirekisteristä ja olivat päättäneet, että se pitää säätää lakiin ja että seuraavan hallituksen tulee se ottaa ohjelmaansa. Eli se, mitä Rinne suurena uutisena kertoi, että nyt on Säätytalossa päätetty, että tehdään tällainen lobbarirekisteri ja pannaan se hallitusohjelmaan ja lakiin, oli siis päätetty jo muutama kuukausi sitten. Joka haluaa tästä enemmän tietoa, niin tästä 1. päivä maaliskuuta annettiin puhemies Risikon tiedote.

Varsinaisesti tästä lobbariasista haluan sanoa, että kyllä minä hämmästelen tässä vihreiden toimintaa. Vihreäthän pitävät itseään moraalisempana ja eettisempänä puolueena kuin kaikkia muita puolueita yhteensä, ja vihreät nimenomaan valitsivat omaksi hallitusneuvottelijakseen — siis eivät mihinkään taustaryhmään vaan omaksi hallitusneuvottelijakseen — henkilön, joka on osakkaana vaikuttajaviestintätoimistossa ja joka siis saa rahaa siitä, että hänen yrityksensä, missä hän on osakkaana, onnistuu viemään heidän asiakkaitensa näkemyksiä päätöksentekoon. He valitsivat Elina Moisio — joka minun käsitykseni mukaan sikäli kuin häntä tunnen ja tiedän on erittäin pätevä ja lahjakas henkilö, ja kyse ei ole siis henkilöstä, kyse ei ole hänestä. Kyse on siitä, että vihreät eivät nähneet mitään intressiristiriitaa siinä, että lobbaustoimiston osakas on heidän puolestaan neuvottelemassa hallitusohjelmaa. Kun tämä Elina Moisio sitten vetäytyi tästä tehtävästä, niin siinä hänkin ilmoitti, että hän ei näe tässä mitään ristiriitaa. Ja vielä tänä aamuna, vai oliko eilen aamulla, puheenjohtaja Pekka Haavisto ilmoitti, että tämä oli Elina Moisio täysin oma ratkaisu eikä hänkään näe, että tässä olisi ollut mitään ihmeellistä ristiriitaa.

Voi, hyvät edustajat, ajatelkaa sitä metelin määrää, jos kokoomus olisi omaksi hallitusneuvottelijakseen valinnut jonkun lobbaustoimiston osakkaan. Siinä olisi kyllä some savunnut ja tämä sali täynnä ollut huutoja ja mekkalointia, kun vihreät olisivat tuominneet tällaisen moraalittoman menettelyn, tällaisen epäeettisen menettelyn, johon kokoomus sortui valitessaan omaksi hallitusneuvottelijakseen lobbaustoimiston osakkaan. No, me emme tietysti olisi koskaan sellaista ratkaisua tehneet, mutta vihreätpä tekivät eivätkä jälkeenpäinkään näe, että siinä olisi mitään ongelmaa.

16.37 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowiec piti erinomaisen puheenvuoron liittyen tähän lobbausasiaan ja myöskin kokoomuksen käsitykseen lobbauksesta. Yhdyn hänen sanomaansa myös siinä, että asiantuntijoiden ja lobbareiden kuuleminen kuuluu ihan työnkuvaan ja me teemme sitä jatkuvasti. Me teemme sitä myöskin valiokunnissa, me kuulemme asiantuntijoita. Mutta on eri asia, kuulemmeko me asiantuntijoita vai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2019 vp

otammeko me heidät päätöksentekoon. Nyt Säätytalossa heidät on otettu hallitusneuvottelijan myötävaikutuksella sinne pöytiin, joissa tehdään päätöksiä, joissa tehdään Suomen hallitusohjelmaa. Tämä ei vain kerta kaikkiaan ainakaan minun järkeeni mahdu, enkä usko, että suurimman osan äänestäjiä päähän tämä myöskään mahtuu: kun on äänestetty kansanedustajia päättämään kansan asioista, niin miksi niitä päätöksiä ovat tekemässä lobbarit?

Herääkin kysymys, eikö kansanedustajilla itsellään ole riittävää osaamista ja itsenäistä päätöksentekokykyä tehdä päätöksiä siellä ilman, että otetaan etujärjestöjen ja viestintätöimistöjen lobbareita neuvottelupöytiin — pöytiin, joissa tehdään Suomen kannalta merkittäviä päätöksiä. Kokoomus ei ole suostunut ottamaan yhtään lobbaria neuvottelupöytiin edellisten hallitusneuvottelujen aikana, eikä heitä ole päätöspöydissä ollut.

Nyt kun tästä asiasta nousi kohu ja hallitusneuvottelija Rinne lupasi tämän hallitusohjelmaan viedä, niin aivan kuten edustaja Zyskiewicz toi esille, tästähän on jo tehty yhteinen linjaus puhemies Risikon johdolla maaliskuun alussa, että tällainen lobbarirekisteri perustetaan. Mutta kyllähän lobbarirekisterin sisältöön täytyy sitten kirjata myöskin se, että lobbarit eivät voi osallistua päätöksentekoon. No, tällainen linjaus on tehty, mutta millään tavalla se ei näytä vaikuttavan nyt sitten toimintaan tässä vaiheessa. Vaikka nyt linjataan, että se otetaan hallitusohjelmaan, niin se ei näy tämän hetken toiminnassa millään tavalla. On hyvin erikoista, että todella sinne heitä otetaan.

Kysyisinkin: onko odotettavissa, että valiokuntiinkin tuodaan jatkossa lobbareita tekemään lakivalmistelua itse päätöspöytiin?

16.40 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minä kiitan edustaja Zyskiewiczia siitä, että hän auttaa luuloa muuttamaan tiedoksi. Siinä oli varmasti vilpiton toivomus, että juuri näin tapahtuu. Muistuttaisin kuitenkin vanhasta sanonnasta, että aina voitte epäillä sanoja mutta uskokaa tekoja, ja kun katsoo tätä tekolistaa, niin huomauttaisin edustaja Zyskiewiczia kahdesta asiasta.

Kun puhuin vaalirahoituksesta ja etujärjestöjen antamasta vaalituesta, niin kerroitte niistä vaikeuksista, joita teillä, kokoomuksen edustajilla, on nyt Etelärannassa työnantajajärjestöiltä saada vaalitukea. Te ette viitannut Suomen Yrittäjät -järjestöön tässä tapauksessa, mutta ehkä olennaisempaa kuin puhua etujärjestöistä sinänsä... Käytin omassa puheenvuorossani, tai ainakin yritin käyttää, sitä muotoilua, että kokoomusryhmä on saanut runsaasti vaalirahoitustukea työnantajapuolelta. Se ei tarkoita siis ainoastaan järjestöjä, vaan se tarkoittaa myöskin yrityksiä, ja tässä kohdassa on pakko uskoa tekoja, koska tietää myöskin ne muotoilut ja minullakin on kokemusta siitä puolesta ja tiedän, millä tavalla yritykset ovat tukeneet erilaisia poliittisia liikkeitä Suomessa. Syystä tai toisesta kokoomuslaiset ehdokkaat ovat ykkössuosikkeja yritystoiminnan antamassa vaalirahoituksessa eri muodoissaan. Ne ovat tekoja. Ne ovat tekoja — edustaja Tynkkynen viittasi näihin omassa puheenvuorossaan — joilla jättimäisiä vaalikampanjoita tehdään, ja nimenomaan kokoomuslaiset ovat vahvimmillaan ehdokasasettelun puolella silloin, kun puhumme vaalirahoituksen konaisuudesta.

Toinen muotoilu, johon edustaja Zyskiewicz kiinnitti huomiota, on tämä lobbaus, ja nyt jos minä kuulin oikein, mitä hän tuosta pöntöstä sanoi, niin minä melkein kirjallisena sitä pyytäisin. Tekö sanoitte niin, että Kiljunen on erehtynyt kuuntelemaan professoreita ja erehtynyt lukemaan lehdistä asioista ja että sote-lakeja draftattaessa, luonnosteltaessa, näiden hoiva-alan yritysten edustajia ei ollut missään vaiheessa sellaisessa pöydässä, jossa ol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2019 vp

taisiin haettu sanamuotoja, muotoiltu lakitekstiä tai lakitekstin johdanto-osia ja muuta? Oliko tämä se, mitä siitä sanoitte? Jos te sanoitte niin, niin mielelläni palaan tähän aiheeseen sitten siinä tapauksessa, jos tämä oli se tarkka muotoilu. Eli tässäkin tapauksessa nämä teot oikeastaan ovat tärkeämpiä kuin ne sanat, mitä me tästä eduskunnan pöytästä kuulemme.

Sen sijaan — ja nyt minä olen vilpittömästi samaa mieltä teidän kanssanne — kun te puhuitte siitä lobbaustoiminnasta yleisessä mittakaavassa, ja siihen edustaja Laihokin viittasi kyllä yleisessä muodossa, siitä olen samaa mieltä. Lobbaus on legitiimiä toimintaa. Se on toimintaa, joka on tullut osaksi parlamentaarista, edustuksellista demokratiaa, on sitten europarlamentista, paikallisparlamentista tai kunnanvaltuustoista kysymys. Se on itsestään selvää, että eri intressitahot haluavat vaikuttaa keskusteluun antamalla sen asiantuntemuksensa, mikä heillä on kuhunkin teemaan. Itsekin olen, kun tämä lobbauskeskustelu on ollut nyt negatiivissävytteisesti esillä tässä Säätytalo-keskustelussa, kokenut piston sydämessäni. Minä olen Suomen Senioriliikkeen puheenjohtaja ja olen aidosti yrittänyt lobata hallitusohjelmaneuvoittelussa eläkekysymysten käsittelyä tässä hallitusohjelmassa, ja minä olen koko ajan kokenut itseni kyllä jääviksi tässä, että minä, Kimmo Kiljunen, tässä syylistyn lobbaukseen, [Puhemies koputtaa] kun käytän tätä omaa asemaani ja asiantuntemustani tässä ristiriidassa, joka tässä on kyseessä, [Puhemies: Aika!] ja minä pidän sitä legitiiminä toimintana.

16.44 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Saa olla ylpeä keskustalainen, koska meidän porukassahan koko neuvotteluryhmä on kansalta valtakirjansa saaneita kansanedustajia, ja näinhän sen pitää ollakin, että ne, jotka siellä päättävät asioista, ovat myös sen valtakirjansa ansainneet.

Tärkeintähän nyt on tässä keskustelussa tietysti se, että lobbarirekisteri tulee. Edustaja Zyskiewicz viittasi siihen maaliskuuhun, ja näinhän se on, että ryhmillä tästä yhteinen näkemys on ollut. Sisällöstä vielä päätetään varmasti myöhemmin, mutta tärkeintä on, että se avoimuus välittyy voimakkaasti.

Edellistä hallitusta muodostettaessa olin mukana, ja se oli hienoa, että puheenjohtaja Sipilä silloin linjasi välittömästi, että Smolnaan ei tule lobbareita. Voi olla, että se tuli monelle yllätyksenä, mutta se myöskin linjattiin siinä. Tämä on tietysti jokaisen ryhmän asia, mutta keskusta lähtee siitä, että ne, jotka neuvottelevat, ovat kansalta valtakirjansa saaneita edustajia. [Mia Laiho: Samoin kokoomus!]

16.45 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Unohdin tuossa äskeisessä pöytäpuheessa tuoda esille yhden pointin, mikä myöskin liittyy oleellisesti minun mielestäni tähän vaalirahoitukseen, ja se liittyy näihin vaalilainoihin, mitä puolueitten ehdokkaat ottavat itselleen, ja nekin pitää merkitä vaalirahoitusilmoitukseen. Kansanedustajathan ovat aika kovapalkkaisia ihmisiä, ja niitä vaalilainoja sitten otetaan, jotta voitaisiin varmistaa se tuleva kausi. Vielä noin muutama viikko sitten, kun itse en ollut kansanedustaja, pohdin kovasti sitä, että niin, tässähän on semmoinen tilanne, että jengi uskaltaa ottaa lainoja, koska vaikka ei pääsisi eduskuntaan, niin sen jälkeen kuitenkin on turvattu tämä sopeutumisraha, jolla pystytään sitten maksamaan pois niitä vaalilainoja. Oli tämä sopeutumiseläke, mutta jostain kumman syystä kansanedustajat onnistuivat vielä säilyttämään sen järjestelmän jollain tavalla niin, että se muutettiin sopeutumisrahaksi. Kun Valtiontalouden tarkastusvirasto puhuu siitä, että on tosiaan vaikea seurata kaikkia niitä hyötyjä, mitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2019 vp

puolueille tulee eri reittejä, niin minä sanoisin, että tämä vaikuttaa myöskin vaaleihin ja vaalirahoitukseen, että kansanedustajalla on tällainen mahdollisuus, että uskalletaan ottaa isompia vaalilainoja, koska ne pystytään maksamaan pois sen jälkeen tosiaan sillä sopeutumisrahalla.

Sitten toinen juttu viime perjantain keskustelusta. Olen minä aina ollut kriittinen politiikkaa kohtaan, mutta se keskustelu kyllä teki minusta todella kriittisen tätä laitosta kohtaan. Täällä kyllä käytettiin varsin ansioituneita puheenvuoroja just siitä 1,4 miljoonan Vaapaiden valtakunta -kampanjan arvostelusta — kampanja satoi tietenkin demareitten laariin aika pitkälti, ovat nyt pääministeripuolue — mutta täytyy sanoa, että se puoli, se porvaripuolue, joka näitä puheenvuoroja käytti, on tosissaan itsekin saanut ihan valtavia summia rahaa taas sitten työnantajajärjestöjen puolelta ja yrityksiltä ja niin edespäin. Kun minä olen täällä täysistunnossa lehdistä lukenut kansanedustajien erilaisia kommentteja, niin ne ovat vaikuttaneet kovin neutraaleilta, että ollaan tosissaan sen asian kanssa, mutta kun viime perjantaina seurasi sitä keskustelua, niin täällä oikeisto ja vasemmisto vuorotellen naureskelivat sille kritiikille ja tuntui siltä kuin tämä olisi vain semmoinen tilanne, että täällä hypätään roolista toiseen ja arvostellaan toisia ja kuitenkin otetaan hirveitä määriä sitä vaalitukea.

Eipäs muuta.

16.48 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa rouva puhemies! Pari näkökohtaa edustaja Kiljusen puheenvuoron johdosta. Siinä alkuperäisessä puheenvuorossanne puhuitte työmarkkinaosapuolista ja tästä työnantajaosapuolesta. Sen vuoksi halusin kertoa, miten vaikeaa oli vaalirahoituksen kerääminen työnantajajärjestöiltä. Ainakin oma kokemukseni oli se, että jopa seminaarilipun ostaminen tuntui olevan sellaista vaalitukitoimintaa, johon ne eivät halunneet osallistua.

Mitä sitten tulee yrittäjiin, niin minun mielestäni on positiivinen asia se, että monet yrittäjät ovat halunneet tukea yrittäjäystävällisen puolueen eli kokoomuksen ehdokkaiden vaalityötä. Ja kun oma vaalirahoitusilmoitukseni tulee tehtäväksi ja julkiseksi, niin tulette siitä näkemään, että esimerkiksi itse olen kahdelta eri yrittäjältä saanut tuntevan vaaliavustuksen, vaalirahoituspelisääntöjen puitteissa luonnollisesti. Arvostan kovasti sitä, että yrittäjät ovat halunneet arvostaa sitä työtä, mitä kokoomus on tehnyt yrittäjyyden ja yrittäjien hyväksi, ja ovat olleet halukkaita ja valmiita tukemaan kokoomuksen yrittäjäystävällisiä ehdokkaita.

Toinen kysymys liittyy näihin soten tiimoilta olleisiin lobbareihin. Taisin sanoa, että en ole huomannut, että yhdessäkään sellaisessa pöydässä, jossa päätettiin sote-asioista, olisi ollut sote-lobbareita paikalla. Sen sijaan totesin, että on aivan luonnollista, että soten tiimoilta ainakin me kokoomuksessa kuuntelimme ja uskoakseni myös muissa puolueissa kuunneltiin ja kuunnellaan edelleenkin eri tahojen näkemyksiä. Ihan viimeksi esillä on julkisuudessaakin ollut esimerkiksi Kuntaliiton näkemys — toivon, että te, edustaja Kiljunen ja muut sosiaalidemokraatit, heitä kuuntelette — missä nimenomaan vastustetaan uuden hallinnon rakentamista kuntien ja valtion väliin, olivat ne sitten nimeltään sote-kuntia, aluekuntia tai maakuntia. Ja totta kai Kuntaliiton edustajia mutta myös tämän sote-sektorin edustajia julkiselta puolelta, yksityiseltä puolelta, eri tasoilta, on kuultu.

Luin lehdestä, että HUSin toimitusjohtaja Aki Lindén kertoi, jos nyt oikein ymmärsin, että hän viimeisten työssäolokuukausiensa aikana käytti pääosan työajastaan lobatakseen sote-uudistusta mielestään oikeaan suuntaan. Eli sekä julkisen sektorin että yksityisen sek-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2019 vp

torin sote-asiantuntijoita — tai, jos niin halutaan sanoa, sote-lobbareita yksityiseltä puolelta — on tavattu ja on kuunneltu. Kyse on siitä, että tässä hallitusneuvottelutilanteessa vihreät ja sosiaalidemokraatit jo parhaiden perinteidensä mukaisesti ovat valinneet lobbareita suoraan neuvottelupöytään edustamaan itseään tässä neuvottelutilanteessa. Mitään tällaista tietystikään emme sotessa tehneet.

16.51 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Jatkamme hieman tätä debattia edustaja Zyskowiezin kanssa ihan sen takia, että minä ainakin olin ilahtunut siitä, että kuulin teidän omakohtaisesta kokemuksestanne siitä, että työnantajajärjestöistä on ollut vaikea saada vaalirahoitustukea samalla tavalla kuin aikaisemmin. Se oli faktuaalinen tie. [Ben Zyskowiez: Ei siitä ole syytä ilahtua!] — Ei, minä olin tiedosta iloinen, en siitä, saitteko vai ette saanut tukea, vaan siitä, että ylipäätään avasitte tuota puolta asiasta, jota harvemmin on kuultu.

Sen sijaan te totesitte, että yritykset luonnollisesti tukevat sellaisia ehdokkaita, jotka ovat yrittäjyystavallisia. Kuulin tuossa hetki sitten — tänään asiakohdassa 2 käytiin pitkään keskustelua hallituksen kertomuksesta viime vuodelta — kun lähetettiin keskustan suuntaan viestejä sieltä kokoomuksen puhujilta, että toivottavasti nämä veroratkaisut mitä pyrittäisiin tekemään, olisivat sen kaltaisia uudessa hallituksessa, että yrittäjien verotusta kohdeltaisiin sillä tavalla, että se ei kiristyisi. Haitte niitä muotoiluja, joilla nimenomaan yrittäjille miellyttäviä veroratkaisuja tulisi nyt vastaan jatkossakin entistä enemmän.

Tämä oli selkeä intressi, joka siinä on rakennettu. Olette saaneet vaalirahoitusta yrittäjiltä, ja silloin te puhuitte täällä sellaisten ratkaisujen puolesta, joissa verohelpotuksia suunnataan yrityksille mieluummin kuin sitten esimerkiksi palkansaajille. Tästä näkökulmasta tietenkin on asia toisinkin päin. Me edustamme, minä edustan, puoluetta, joka on palkansaajien, tavallisten ihmisten asialla, ja me tietysti puhumme yleisesti tuloveroista ja puhumme yleensäkin siitä, että ansiotyötä tekevän ihmisen työtä ei pitäisi verottaa ehkä samassa määrin kuin aikaisemmin. Eli tietysti matala- ja pienipalkkaisille ihmisille pitäisi pikemminkin näitä verohelpotuksia hakea ja sitten hakea muotoja verotuksesta ja ottaa rahaa sieltä, missä rahaa on, eikä sieltä, missä sitä ei ole, jolloin on ymmärrettävää, että silloin palkansaajaväestö, tavalliset ihmiset mielellään tukevat meitä, ja miten he voivat sen tuen tehdä muuta kuin omien järjestöjensä kautta, koska heillä ei ole yrityksiä, joiden kautta se voidaan tehdä?

Minun kysymyksenasetteluni oli vain se, minkä takia joku kulma on epälegitiimiä, arvosteltavaa niin voimakkaasti ja toinen kulma ei ole. Eli tässä suhteessa toivoisin, että edustaja Zyskowiez ja muutkin kokoomuslaiset olisivat tasapuolisia avoimella tavalla — kuten edustaja Zyskowiez nyt tässä juuri kertoi esimerkiksi työnantajajärjestöjen rahoituksesta — niin että voisimme reilulla tavalla näitä asioita käsitellä.

16.54 Ben Zyskowiez kok: Arvoisa rouva puhemies! Ehkä on vielä syytä selvittää pari asiaa näin lopuksi.

Edustaja Kimmo Kiljunen, kokoomus ajaa palkansaajien ja eläkkeensaajien veroasiaa enemmän kuin sosiaalidemokraatit. Esimerkiksi niissä kynnysehdoissamme, joita tarjosimme hallitustunnustelija Antti Rinteelle ja jotka eivät hänelle sitten kelvanneet, oli yhtenä kynnysehtonamme se, että palkansaajien ja eläkkeensaajien verotusta kevennetään kaikissa tuloluokissa keskituloisia painottaen. Eli sosiaalidemokraattina — jotka tunnetusti rakastavat veroja — minä en lähtisi kokoomuksen kanssa kilpasille siinä, kumpi puolue

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2019 vp

enemmän ajaa palkansaaajien ja myös eläkkeensaaajien verotuksen keventämistä. Minä olen ymmärtänyt, että demarit eivät ole asettaneet mitään sellaista kynnyssehtoa, että verotusta palkansaaajien ja eläkeläisten osalta tulisi keventää kaikissa tuloluokissa. En ole ymmärtänyt, että olisitte asettaneet edes sellaista ehtoa, että palkansaaajien ja eläkkeensaaajien verotus ei saa kiristyä missään tuloluokassa.

Mitä sitten tulee yrittäjiin — puhuin, edustaja Kiljunen, nimenomaan yrittäjistä ja heidän vaalituestaan — niin muuten hyvin, mutta asiat ovat toisin päin. Ei ole niin, että yrittäjät antavat kokoomuskansanedustajille, toivottavasti, paljon vaalitukea ja kokoomuskansanedustajat sen vuoksi ajavat yrittäjyyden ja yrittäjien asiaa, vaan on niin päin, että kokoomuksen kansanedustajat ajavat yrittäjyyden asiaa sen vuoksi, että tietävät, että Suomen taloudellinen menestys, kaikkinaisen taloudellinen menestys, perustuu viime kädessä työntekoon ja yrittäjyyteen. Sen vuoksi me ajamme työntöön ja yrittäjyyden edellytysten parantamista. Ja kun yrittäjät, toivottavasti, ovat hyvin tyytyväisiä siihen, että ajamme yrittäjyyden edellytyksiä, mikä Suomea kantaa, niin sen jälkeen, ollessaan tyytyväisiä kokoomuksen toimintaan, he toivottavasti tukevat meitä vaaleissa, jotta pääsemme jatkamaan työtämme. Tämä asia menee siis näin päin, ei toisin päin.

16.56 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! [Jouni Ovaska: Kannattaa lobata meitä!] Minäkin käytän nyt viimeisen puheenvuoron tästä aiheesta. Edustaja Zyskowicz vei teeman hyvin vaarallisille vesille. Minulla olisi luento valmiina, mutta en sitä tässä tee, kun puhuttiin eläkkeistä.

Sen sijaan tämä kysymys — ensin avaan tämän ongelman — että muna vai kana: Ihminen on kansanedustaja vasta, kun hänet on valittu tänne. Jos yritykset antavat tukea kansanedustajaehdokkaalle ja hänet valitaan, niin sen jälkeen hän voi ajaa täällä niitä asioita. Onko muna vai kana ensin? En lähde tähän keskusteluun. Mutta otan yhden ainoan teesin tähän. Te, edustaja Zyskowicz, viittasitte eläkkeensaaajiin ja siihen valmiuteen, jolla te olette tukemassa eläkkeiden korotusta tai eläketasojen ylläpitämistä. [Ben Zyskowicz: Ei, vaan verotuksen keventämistä!] — Viittasitte verotukseen. — Minä kysyn teiltä vain yhden kysymyksen ja lopetan tämän aiheen käsittelyn siihen ehdottomasti: Eläkkeensaaajat, niin kuin tiedät, vanhuuseläkkeen saajat eli työeläkkeen saajat ovat Suomessa ainoa tulonsaajaryhmä, jonka elintaso lakisääteisesti laskee. Kun te puhuitte niin kauniilla tavalla ja hienolla tavalla eläkkeensaaajan asiasta, niin onko kokoomus valmis muuttamaan tuon taitetun indeksin, joka nimenomaisesti laskee tietoisesti eläketasoa ja kasvattaa näitä rahastoja, jolloin me voisimme kohottaa aidosti kaikkien eläkkeensaaajien elintasoja juuri sillä tavalla kuin ansiosidonnaisen järjestelmän pitää toimia?

16.58 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa puhemies! Tässä viimeisessä puheenvuorossani pitää alkuun ihmetellä, että on se jännä, että vaikka mielestäni puhun hyvin selkeästi, niin puheenvuoroni onnistutaan edustaja Kimmo Kiljunen toimesta ymmärtämään vähän sinne päin. Puhuin eläkkeiden verotuksesta, edustaja Kimmo Kiljunen. [Kimmo Kiljunen: Minä puhuin eläkeläisistä!]

Mitä sitten tulee tähän taitettuun indeksiin, niin kun te aivan kiistatta henkilökohtaisesti olette tehnyt paljon, paljon työtä, jotta indeksi muuttuisi joko kokonaan palkkaindeksiksi tai sitten tämä TEL-indeksi muuttuisi ainakin niin sanotuksi fifty-fifty-indeksiksi, niin nyt, kun teidän oma puolueenne on hallitusneuvotteluissa ja kun kaikki sosiaalidemokraattiset kansanedustajat, kuten kuulumme, ovat tavalla tai toisella mukana hallitusneuvotteluissa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2019 vp

saamme varmaankin sieltä Säätytalolta sitten odottaa, että tämä eläkkeiden TEL-indeksi muuttuu. [Kimmo Kiljunen: Kokoomus varmaan tukee sitä!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.